

Posel

Židovské obce v Teplicích

שליח

Ročník 19 | číslo 4
Kislev 5786
Prosinec 2025

2025

קהילה יהודית

Amir Weissbrod

Sloupek

Biskupové varovali před letošními říjnovými parlamentními volbami před omezením náboženské svobody ze strany hnutí Stačilo! Podle církevních představitelů šlo jen o převlečené komunisty, kteří chtěli zrušit církevní sňatky, církevní restituce, omezit financování církevních škol a vytvořit „kontrolní orgán“, který by dohlížel na cirkve.

Naštěstí se tak zatím nestalo, ale i tak bychom měli zůstat bdělí ke skrytým projevům antisemitismu a projevům nenávisti vůči různým komunitám, kterou šířili i jiné strany před volbami, aby se voličům zalíbili a dostali jejich podporu a hlasy a šíří je i teď po volbách. Neboť i před sto lety bylo ve třicátých letech dvacátého století Masarykovské Československo poslední baštou demokracie v Evropě a dnes vnímáme Českou republiku, jako jednu z mála zemí v Evropě bez vážnějších antisemitických útoků a bez vážnějších migračních problémů, ale vše se může rychle změnit ve výbuchy nacionalismu, nenávisti a třídního boje. Všechno proti všem. Neboť dějiny mají snahu se cyklicky opakovat.

Nenechme si vzít nabitou demokracii planými sliby, že za nás někdo něco vyřeší a potažmo se vrátí staré časy. Jsme vrhnuti v proud dějin a ty se nedají zastavit, jen korigovat správným směrem, tak aby byla práva jedince, potažmo člověka, zachována a ne pošlapána. „Bůh nám v tom pomáhej.“

Jelikož je to poslední číslo čtvrtletníku Posel, přeji všem čtenářům klidný a pohodový rok 2026!

Pro čtvrtletník Posel připravil: duchovní ŽOT

Roš hašana, je nazýván Novým židovským rokem, říká se mu též Jom hanora'im, což znamená dny hrůzy, kdy je souzen svět svým Stvořitelem, králem králů, Hospodinem, za uplynulý rok. Je to doba, či čas, kdy se kajeme ze svých hříchů, ať už vědomě spáchaných či nevědomě. Je to čas, kdy prosíme Hospodina o dobré zapsání do knihy života;abyš byl živ. (5M 10,19)

To mi připomíná příběh velkého rabína Nachuma z Černobyli, který o jednom svém známém, prohlásil, když se nechtěl pět let kát, „...že on už je pět let vlastně mrtvý!“ Z pohledu rabína Nachuma z Černobyli to znamenalo, že obrácení od špatných skutků je jako zmrtvýchvstání k novému životu. Jinak řečeno, naše existence bez Boha se rovná smrtelnému rozkladu. Proto říkal rabín Nachum z Černobyli všem, že když uznáme své hříchy, zvážíte všechno, co se dosud událo a „vezmete si to k srdci“, dojde v naší nešama tj. duši k revoluci, která nás povede k obrácení a tím i k návratu k Bohu. V traktátu Šabat 104a babylonského talmudu se píše; „Tomu, kdo se chce očistit, dopomůže k jeho očištění Bůh.“ Bůh pomáhá každému člověku, který se chce očistit, dopřeje mu čas, aby se mu obrácení a navrácení na správnou cestu podařilo, jen co pozná, že dotyčný se chce obrátit z celého srdce a z celé své duše.

Nechť i vám všem se obrácení od svých hříchů podaří a necht' se i vám podaří návrat na cestu dobrých skutků, návrat k Hospodinu.

Letošní Roš hašana začala v pondělí 22. října 2025 odpolední bohoslužbou mincha, která ještě patřila k loňskému roku. Na samém úvodu vyzval gabaj synagogy a duchovní ŽOT Kateřinu Kreisingerovou, aby jménem nás všech zapálila dvě sváteční svíce v synagoze umístěné na pultě pro chazana. Bohoslužbu mincha vedl chazan FŽO Danny Vaněk před zaplněnou synagogou, kde v mužské části, zůstalo jen pár volných míst, kdy teplický minjan doplnilo pár židovských lázeňských hostů, kteří se v současné době léčí v lázeňském domě

Beethoven. Díky minjanu se mohla hlavní modlitba „šmone esre“ zopakovat. Závěrečný kadiš po Alejnu lešabeach pronesl duchovní ŽOT Tomáš Pulc. Večerní bohoslužba tak na sebe nenechala dlouho čekat, a jako by se přilepila na odpolední bohoslužbu – mincha, aby kontinuita byla zachována, a přechod ze starého roku do nového byl plynulý, okem sotva postřehnutelný.

Večerní bohoslužba má ariv na Roš hašana první a druhý den obsahuje mnoho vsuvek, některé vsuvky vám vážení čtenáři přiblížím, když dovolíte a některé vynechám. Neboť bohoslužba je o poznání jiná a nápěvy na ně jsou svátečnější neb žádáme Hospodina;

„A zapiš ke šťastnému životu všechny děti své smlouvy.“

**V knize života, požehnání míru a dobrého žití ať jsme zaznamenáni a zapsáni před Tebou, my i lid Tvůj, dům Izraele, k blaženému životu a k míru!
Požehnaný jsi ty, Hospodine, jenž činíš mír.**

Po večerní bohoslužbě, která byla zakončena kadišem sirotků, který pronesl opět náš duchovní ŽOT Tomáš Pulc, zazněl žalm 27, žalm Davidův a po něm následoval kiduš v synagoze s přáním;

„Nechť jsme všichni zapsáni a zpečetěni k dobrému roku!“

Košer víno na kiduš tentokrát věnoval chazan FŽO Danny Vaněk z produkce italského vinařství Cantina Leuci a Jirka Turek věnoval košer džus pro ty, jenž nemohou z jakýchkoliv důvodů pít čisté alkoholické. K mání byla i jablka namáčená do medu, aby ten nadcházející rok 5786 byl sladký ne-li sladší než rok minulý. „Amen.“

Na ranní bohoslužbu šachrit na první den svátku Roš hašana se nás sešel jen poloviční minjan, a tak bohoslužba byla ochuzena o opakování šmone esre – tiché modlitby osmnácti požehnání v ranní části a i v přídatné bohoslužbě musafu, jinak jsme měli možnost slyšet troubení na šofar, které obstaral chazan FŽO Danny Vaněk.

**Kéž procitneš a na šofar zatroubíš, abys vykořenil ty, co zlo páchají.
Nechť jsi posvěcen těm, kdo vědí, jak na šofar troubit, ó Svatý!
Tak také na její potomstvo se rozpomeň k dobrému v tento den, ó Svatý!**

V průběhu dne zazněly modlitby „U-natene tokef“, o které jsme psali ve čtvrtletníku Posel ročník 17, číslo 4, kterou podle legendy složil rabín Amnon z Mohuče a modlitba „Avinu malkejnu“. Před tašlichem se konala ještě odpolední bohoslužba mincha, pak už se vyrazilo k malému zámeckému rybníku, kde se konalo symbolické odhození hříchů do vodních hlubin. Účast byla stejná jak ráno na šachrit v synagoze, žel, minjan se už nám, ani později na druhý den svátku Roš hašana složit nepodařilo. Každá obec v ČR má své limity, ty naše byly naplněny do posledního. Všechny bohoslužby proběhly tak jak měly, nuž teď nás suďte nebesa, zda-li jsme udělali maximum.

**Nezapomeň člověče, že; „pokání, modlitba a dobročinnost
nepříznivý výnos odvracejí!“**

„Šana tova u-metuka.“

Jom ha-din

....aneb den smíření,

den kdy zasedá nebeský bejt din, který soudí spravedlivě vše živé, které se chvěje v bázni před svým Stvořitelem.

Nechť je Jeho výnos k nám příznivý a nechť jsou naše životy zapsány do knihy života.

Tak jako jsme my souzeni o dnu smíření na Jom kipur, tak stejně se to má v tento den i s našimi modlitbami. Prorazila-li povětří společná modlitba obce a dostala se k bráně nebeské dvorany, hned ji vezmou a uvedou ji nejprve podle sefer Pardes rimonim, kterou napsal velký kabalista a učenec rabi Moše ben Jacoba Cordovera ze Safedu, do Nebe blesků a tady ji drží dozorce do doby, dokud neskončí celý Izrael svou modlitbu. Potom předají modlitbu do rukou anděla Sandalfona, který svému Pánu uvije korunu z těchto modliteb. Odtud pak anděl Sandalfon doprovází modlitby dál, a ty se stanou korunou na hlavě Spravedlivého, který je základem světa.

Jde-li však o modlitbu jednotlivce, přezkoušejí ji v nebeské bráně a je-li způsobila, vpustí ji dovnitř. Pokud ne, vystrčí ji ven a odtud padá dolů do spodního nebe a je předána andělovi jménem Sahadi'el. Co se tam s ní děje, si možná povíme někdy příště. Proto si dávejte milý čtenáři dobrý pozor na to, až se budete modlit, neb nikdy nevíte, kde vaše modlitby tam nahoře skončí.

Sváteční světla ještě před Kol nidrej zapálila v modlitebně Kateřina Kreisingerová, muži si oblékli tality a roš kehila Michael Lichtenstein, vyjmul z Aron ha-kodeš dva svitky, které předal do rukou Raphaelu Nessimu a duchovnímu ŽOT, kteří s nimi prošli prázdnou modlitebnou až k ženské části, kde se ženy mohli dotknout Svitků Tóry. Oba bohobojní mužové, stanuli na vyvýšeném místě vedle bimy, po pravici chazana stál čelem do prázdného prostoru duchovní ŽOT Tomáš Pulc a po levici Raphael Nessim a když tak stanuli chazan zapěl modlitbu Kol nidrej, čímž začal soudný den – Jom kipur. Jak odlišný pohled to byl oproti Roš hašana, kde se nás sešlo čtrnáct halachických mužů.

Vlastně teď si uvědomuji, že není ani co psát, všechno proběhlo tak jak mělo. Chazan Danny Vaněk vykonal co jen mohl, na některé části použil machzor na Jom kipur po zesnulém teplickém chazanu Šmueli Grossovi, s jeho poznámkami.

A ani druhý den, na mazkir, modlitbu za duše našich zemřelých se dveře modlitebny v druhém patře netrhly. Díky duchovnímu ŽOT se vzpomnělo mnoha duší na které se už zapomnělo, jako např. na Roš kehila Avraham Moše ben Avraham z"l., Chaim Šlomo ben Zalman z"l., Ašer ben Benjamín z"l., Efraim ben Richard Lederer z"l., Alexander ben Moše z"l., Reuven ben Jicchak Jehuda zc"l., morejnu ha-rav Barucha ben Geršona Farkaše zc"l., chazana Šmuela ben Avraham Zviho Grosse zc"l., Becalel ben Moše Liebera zc"l., Šaje Zeliga ben Zvi Elimelech ha-Kohen zc"l., Emanuela Menachema Nachum Bakanowitzkého zc"l., Moše ben Chava cadika z Mukova, Jicchaka ben Aron Švimer zc"l., Reuven ben Zeev Faermann zc"l., Jakub ben David Kauder zc"l., mého otce Ezru ben Erna zc"l., Pynches ben Avraham Hersz Narwa zc"l., Eliezera „Lejzra“ Rubinšteina zc"l., Eliša Aron ben Ben Ješajahu ha-Kohen Semmel zc"l., Jic'chaka ben Israela Meira Rotsteina zc"l., Duvida ben Františka Herškoviče zc"l.,

a mnoha dalších bohabojných a spravedlivých mužů a žen naší malé židovské komunity. Pokud jsem na někoho zapomněl, předem se moc omlouvám. O většině těchto mužů a žen jste se mohli v průběhu deseti let, co rediguji čtvrtletník Posel, dočíst na našich stránkách.

Za všechny tyto byla čtena modlitba El male rachamim a zapálená Jahrzeitová svíce, která hořela ještě dlouho po mazkiru, který vykonal jako v minulých letech duchovní ŽOT Tomáš Pulc. Na závěr zazněla modlitba El male rachaninim za mučedníky a za vojáky izraelských ozbrojených sil, kteří hájí právo izraelského lidu na svou domovinu a na život v ní – proti novodobému Amaleku, který se zhmotnil v organizaci Hamas.

Jak je psáno v knize Job 23. 26 – 28; dle překladu rabína K. E. Sidona, vydané v nakladatelství Garamond 2025

**Budeš-li se modlit k Bohu a on tě přijme,
spatříš jeho tvář při zvuku šofaru
a smrtelníku bude přiznána
jeho spravedlnost.
Postavíš se před lidí a vyznáš:
Zhřešil jsem, přímou cestu opustil
bludnými cestami jsem chodil
a špatně jsem dopadl
On však vykoupil mou duši,
aby nepropadla zničení,
a mé živobytí spatří světlo.**

Na závěr zazněla po odpolední bohoslužbě mincha ještě před ma'arivem modlitba Neila, která uzavřela celodenní maraton modliteb na Den smíření – Jom kipur. Všem přejeme dobré zapsání do knihy života.

Na závěr bych se rád s vámi podělil o jednu krásnou myšlenku, která je z knihy o „Rebe“ sepsaná Josephem Telushkinem, kterou vydalo nakladatelství Chabad Lubavitch v Praze v roce 2014 v překladu Judity Fischmannové, zde se píše na str. 48 – 49:

V jednu chvíli si Menachem Mendel vzpomněl na událost, která se stala před deseti lety: „Když Šestý Rebe přišel do Ameriky, citoval slova mudrců (Genesis Raba 48:14). Když přijdeš do města, cti zvyky, které v něm panují. Tady v Americe lidé slyší prohlášení, která jsou novátorská a boří staré tradice.“
Dále nabídl pohled na vztah mezi Bohem, židovským národem a Tórou, jenž byl ve svém důsledku revoluční. Rabi Schneerson uvedl citát z kabalistického učení, že „tři lásky, láska k Bohu, láska k Tóře a láska k bližnímu, jsou jedno.“
„Milovat Boha jen nestačí.“ pokračoval. „Bez lásky k Tóře a bližnímu láska k Bohu nepřetrvá. Neboli když cítíme lásku k bližnímu, přinese také lásku k Tóře a Bohu.“ Tím novým, co chtěl rabi Schneerson říct, bylo: Když člověk miluje Boha, ale nemiluje bližního svého, tak to značí, že mu v lásce k Bohu něco chybí. Na druhé straně, pokud miluje své bližní, je ochoten „poskytnout chléb hladovějícímu a vodu žíznivému“, tak pocítí lásku k Bohu a k Tóře.
Naléhavost důrazu Rebeho na výchozí přikázání milovat bližního svého byla nadmíru zřetelná v této formulaci. „.....a proto jsme byli vyhnáni z naší země, protože jsme jednali proti lásce ke svým bližním, a je to právě láska k bližnímu, která urychlí Vykoupení, jehož necht se dočkáme již za našich dnů.“

„Gmar chatima tova.“

Pro čtvrtletník Posel připravil: duchovní ŽOT

10 let čtvrtletníku Posel

Deset let uplynulo jak voda, deset let pro vás připravuji čtvrtletník Posel. Za tu dlouhou dobu se mnohé změnilo, když jsem se pustil do posledního čísla ročníku 9 – 2015, mým záměrem bylo jen dokončit poslední číslo. Poté se s představenstvem ŽOT dohodlo, že budu pokračovat na dalších číslech, ale ta budou vycházet pouze internetově, takže celý ročník 2016 nešel do tisku.

Práce na článcích mě začala čím dál tím více bavit, a tak představenstvo souhlasilo s opětovným tiskem a rozšířením počtu stran. V průběhu let se začala vylepšovat grafika a od ročníku 2021 se začala tisknout úvodní strana barevně, což zvýšilo atraktivnost, spolu s kvalitním krídlovým papírem používaným pro tisk. Za deset let bylo popsáno a vytištěno cca 552 stran.

Dnes je čtvrtletník Posel žádaným periodikem naší malé židovské komunity, kde se lze dočíst jak o historii Židů v severozápadních Čechách, tak o probíhajících akcích a svátcích na ŽOT, či další zajímavosti ze života obce.

Do budoucna bych rád zavedl novou rubriku o košer izraelských vínech, která jsou u nás či v zahraničí k dostání. Jedním z prvních, které se chystám představit je Tabernacle vinery - víno pěstované na drsných svazích galilejských hor, na dohled od jezera Kineret. Jejich víno jsme měli možnost ochutnat společně s Yocheved bat Zion v Jerušalajim. Za mě to bylo jedno z nejlepších vín.

Samozřejmě budeme dále představovat židovské podnikatele a osobnosti, jak z Teplic, tak i z jiných míst.

Co na závěr dodat: čtvrtletník Posel vstupuje již do 20. ročníku s novými plány. Držme mu pěsti, ať má štěstí na dobré čtivé články a na pozorné čtenáře.

„ČTĚTE ČTVRTLETNÍK POSEL A DOZVÍTE SE VÍC!“

Pro čtvrtletník Posel připravil: tp

Krásu prvorepublikových reklam, propagačních textů a materiálů v mnohých z nás umocňuje krásu a eleganci předmnichovského Československa, která je dnes jen nostalgickou vzpomínkou na staré dobré časy. Rád bych vám na těchto stránkách představil několik takových prvorepublikových reklam z Teplitz-Schönau a z Turn

Továrna na deštníky a vycházkové hole pro dámy a pány všeho věku z Turn - Trnovan

LUDWIG LÖBL

TOVÁRNA: TURN-TEPLITZ, MARIASCHEINER STRASSE 58.

ZALOŽENA 1865

Továrna na deštníky a látky Ludwig Löbl, založená v roce 1865, je považována za nejvýznamnějšího zástupce svého odvětví v Československé republice.

Pod vedením svého hlavního společníka Ludwiga Löbla přemístila společnost své výrobní a prodejní zařízení z tehdejší hlavní nákupní ulice v Teplicích na Langergasse do vlastní budovy v Graupnergasse, úzké části, kde se dodnes nachází maloobchodní prodejna.

Vysoké výrobní nároky, které již nebylo možné uspokojit ve starých továrnách, donutily společnost, kterou v roce 1919 převzali synové Richard a Hugo Löblovi, postavit si vlastní továrnu v Turnu na Mariascheiner-strasse a vybavit ji všemi moderními stroji a zařízeními.

Firma Ludwig Löbl, která kdysi mohla rozvíjet pouze v luxusním resortu, jakým naše staré lázeňské město vždycky bylo, se v průběhu let rozrostla v uznávanou průmyslovou a exportní společnost s mnoha pracujícími rukama.

Přestože společnost již měla v regionu staré monarchie velký obrat, podařilo se jí na základě svých odborných zkušeností a zejména vkusu uvést všechny své produkty na světový trh a prodávat a propagovat je v těch nejlepších domech v hlavních městech všech civilizovaných zemí.

Tovární L.L.T. této společnosti si dnes získala uznání všude, protože zaručuje kvalitu, moderní design a vynikající řemeslné zpracování.

V posledních letech, a zejména ve spolupráci se společností Ludwig Löbl, prošly deštníky i slunečníky značným zdokonalením, a to nejen co se týče rámců, ale i co se týče charakteristických tvarů, s použitím různých látek přizpůsobených příslušným módním trendům, zejména rukojetí deštníků, které představují řemeslný výrobek. Stejně tak bylo dosaženo značných úspěchů ve výrobě vycházkových holí.

Ceny a vzorky pro velkoobchod a export si můžete vyžádat přímo od společnosti v Turnu, zatímco maloobchodní prodejna s výrobními cedulemi (které jsou jasně viditelné na každém produktu) se nachází v Graupnergasse, v blízkosti nákupního centra, kde je k dispozici obrovský výběr deštníků, slunečníků, vycházkových holí a holí pro muže, ženy a děti všech stylů a cenových relací.

Veškeré potřebné opravy jsou zde prováděny s maximální rychlostí a péčí.

Pro čtvrtletník Posel připravil: tomš69

Israel Schwartz a Městské muzeum v Mostě

Jiří Šlajsna, Diana Šlajsnová Kvapilová

*Budova Městského muzea v Mostě (Stadtmuseum Brück) okolo roku 1890
(sbírka Oblastního muzea a galerie v Mostě)*

V roce 1888 uveřejnil Brüxer Zeitung výzvu mosteckého starosty Carla von Pohnerta vedoucí k založení Městského muzea v Mostě (Stadtmuseum Brück). Jednou z částí této výzvy byla i prosba mosteckým občanům o vytvoření muzejní sbírky z jejich případných darů. Jedním z prvních dárců, a později i hlavním dodavatelem antikvit, do nového mosteckého muzea byl antikvář a obchodník s uměním a starožitnostmi Israel Schwartz. Původní přírůstková kniha Stadtmuseum Brück obsahuje desítky přírůstků, za jejíž darem či prodejem do sbírek stojí právě on. Jedná se z velké části nejen o staré tisky, numismatiku a umělecké řemeslo, ale i o předměty archeologické povahy, a to jak z období prehistorie, tak středověku. Mezi největší soubory patří archeologické (či spíše paleontologické) nálezy z polí nedaleko Moravěvsí u Havraně.

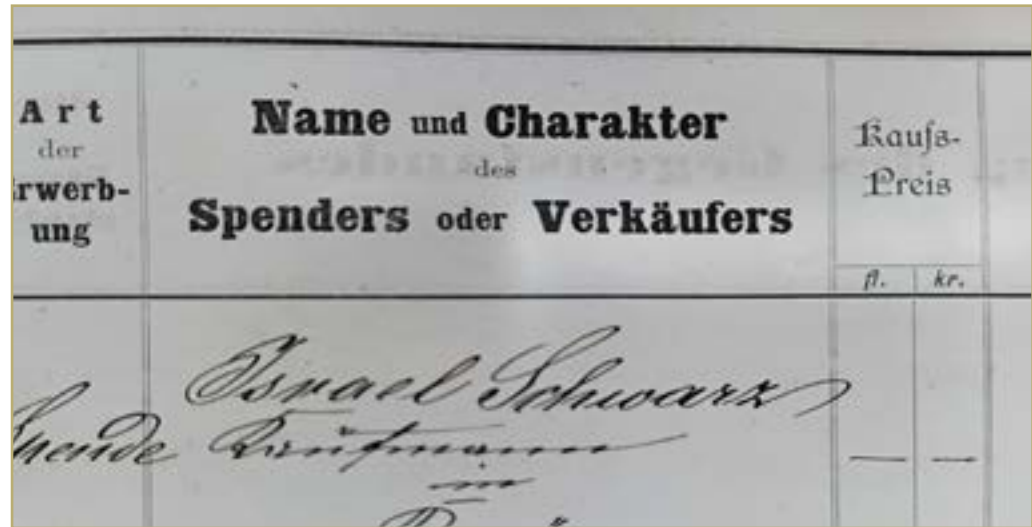
Israel Schwartz zůstal jedním ze zdrojů sbírkových předmětů pro městské muzeum i v následujících letech. Byl také prodejcem prvních starých tisků, a dokonce i historických rukopisů, které položily základ k dnes bohatému historickému fondu mostecké muzejní knihovny. Jedním z nejznámějších sbírkových předmětů z této doby je kniha Ester (MEGILAT ESTER). Ta je psaná hebrejsky v tradiční formě pergamenového svitku bez iluminací. Sepsána byla v rozmezí od konce 18. století do 1. poloviny 19. století, a to pravděpodobně přímo v Čechách. Jedná se o svitek pěti pásů sešitých reznou nití a navinutých na dřevěnou osu, sepsaný jedním písařem. Psán je inkoustem, hebrejským aškenázským kvadrátním písmem. Svitek byl Israelem Schwartzem prodán Stadtmuseum Brück dne 16. srpna 1892 za 2 zlaté (Fl.). Právě tento svitek stál za základem budoucí mostecké sbírky judaik, která jsou součástí pod sbírek dnešního Oblastního muzea a galerie v Mostě dodnes.

Co však víme o samotném Israeli Schwartzovi? V přírůstkové knize Stadtmuseum Brück se nachází u jeho darů a prodejů pouze krátká a lapidární Israel Schwarz, Kaufmann in Brück (Israel Schwartz, obchodník v Mostě). Z jeho života víme jen zlomky. Narodil se 15. ledna 1853 ve Žluticích jako syn Michaela Schwartz (1830–1874) a Reginy Schwarz (1831–1867, roz. Engel). Do Mostu se přestěhovala celá rodina Schwartzových ze Žlutic v 60. letech 19. století (v roce 1867 zde již zemřela jeho matka Regina Schwartz). Obývali dům č. p. 497, kde jeho otec vlastnil obchod (pravděpodobně zastavárnu či vetešnictví). Ten se nacházel na Wenzelsdorfgasse (pozdější Okružní ulice-Ringstrasse, později Stalinova ulice). V Mostě také dne 10. dubna 1874 jeho otec Michael Schwartz zemřel a Israel převzal rodinnou firmu. Se svojí ženou Fanni (Františkou) Schwartz (1852, roz. Löbel) měl postupně děti Rosu (1879), Maxe (1881), Mathildu (1882), Lea (1885) a Ludwiga (1887). Sám Israel nebyl podle dochovaných archivních pramenů kromě muzejního spolku (Verein des Museumsfreunde Brück) činný v žádné jiné, např. židovské, organizaci či společnosti.

V přírůstkové knize je Israel Schwartz označen jako „mostecký kupec“. Právě obchodní činnost byla hlavním zdrojem jeho obživy. V Obchodě se mu zřejmě velice dařilo, a tak mohl po roce 1890 změnit adresu a přestěhovat se z mosteckého Teplického předměstí (Teplitzer Vorstadt) do centra města Mostu. Nově se usadil v domě č.p. 190 na rohu Fleischergasse (Mastné ulici, později Jana Švermy) a Quergasse (Příčná ulice, později Hammerschmiedgasse, později Jos. Hory). Byl tak jen několik kroků od budovy Mosteckého muzea. Nové prestižní adresy si však Israel Schwartz dlouho neužíval. Zřejmě na přelomu nového století se nakazil tehdy na Mostecku velice častou tuberkulózou. Ta byla počátkem 20. století stále ještě nevléčitelnou a často i smrtelnou chorobou. Této nemoci Israel Schwartz podlehl dne 5. ledna 1905 a k odpočinku byl uložen na mosteckém židovském hřbitově.

Život Israela Schwartze je nádherným příkladem emancipace českého židovského obyvatelstva v druhé polovině 19. století. Zatím co do roku 1848 nesměli Židé v Mostě prakticky vůbec přebývat (žili většinou v okolních obcích Korozluky a Líšnice), od 60. let 19. století se ve městě nejen usazují jako obchodníci, lékaři či právníci, ale často se již plně zapojují do místního společenského a spolkového života. Syn drobného obchodníka ze Žlutic se tak v průběhu svého života stal nejen úspěšným antikvářem a obchodníkem s uměním a starožitnostmi, ale i důležitým podporovatelem mosteckého muzea a amatérským archeologem a paleontologem.

Osud rodiny Israela Schwartze následně tragicky poznamenali události první poloviny 20. století. Jeho nejstarší syn Max Schwartz převzal otcův obchod a v roce 1908 se oženil s Idou (Olgou) Fellinghauer a následně spolu měli syna Eduarda (1910). Dva jeho mladší bratři Leo a Ludwig z Mostu odešli. Leo do Vimperka, kde založil prosperující drogistický obchod a Ludwig do Poděbrad. O jejich sestřích Rose a Mathildě se však nedochovaly žádné další zprávy. Osud Maxe a jeho syna Eduarda ještě čeká na své odhalení, ale osudy Lea a Ludwiga známe. Dne 27. července 1942 byl Leo i se svojí ženou Olgou (1889-1942) a dcerou Gertrudou (1915-1943) transportován do Terezína a následně již 4. srpna do vyhlazovacího tábora Malý Trostinec v Bělorusku, kde byl i se svojí ženou zavražděn. Jeho dcera Gertruda umírá v roce 1943 v Osvětimi. Ludwig Schwartz odchází do Terezína transportem z Kolína dne 9. června 1942 a následně již 12. června po polského koncentračního tábora Trawniki, kde ještě téhož roku umírá.

Zápis jména Israela Schwartze v první přírůstkové knize Stadtmuseum Brűx z roku 1888
(Oblastní muzeum a galerie v Mostě)

První přírůstková kniha Stadtmuseum Brűx z roku 1888
(Oblastní muzeum a galerie v Mostě)

Switek MEGILAT ESTER ze sbírek knihovny Oblastního muzea a galerie v Mostě
(foto Pavel Krásenský)

Dům v popředí je domem č.p. 190 ve Fleischergasse kde od 90. let 19. století žil Israel Schwartz (skleněný negativ, 70. léta 19. století)
(sbírka Oblastního muzea a galerie v Mostě)

Posezení v suce na 4. den chol ha-moed sukot

Tradiční posezení v suce s bohoslužbou mincha tentokrát na čtvrtý den chol ha-moed sukot se konala v neděli 12. října 2025 v odpoledních hodinách, tak aby na všechno bylo dost času a nemuseli jsme s ničím pospíchat. Žel b-hu na poslední chvíli se omluvil, že nemůže přijet, nový pražský rabín Šmuel Rosenberg, tudíž akce zůstala bez hosta a můžeme doufat, že příště budeme mít více štěstí.

Jak už bylo řečeno hned na úvod, proběhla v skoro zaplněné modlitebně odpolední bohoslužba mincha za účasti teplického minjanu. Tak jako vždycky zapěl chazan FZO Danny Vaněk žalm Ašrej jošvej a po něm šames synagogy reb Chaim ben Gešon výjmul obřadně svitek Tóry a předal ho do rukou chazana FZO Dannyho Vaňka, který ho donesl na bim, kde byl připraven ke čtení obětí na svátek sukot. První aliji obdržel host Marc ben Jic' chak z města Ašdod, který si vyslechl na závěr mišeberach od gabaje Jubilejní synagogy Františka Josefa v Jeruzalémské ulici v Praze Aharon Zvi Waltera, kterého pověřil gabaj teplické synagogy o vyvolávání a čtení mišeberach vyvolaným k aliji k Tóře. Druhou aliji obdržel Vadim Gedalja ben Alexander a i on obdržel za svou aliji mišeberach od reb Aharon Zviho. Třetí alije byla svěřena Jochanan ben Chava, který svůj mišeberach věnoval svému psu Šeríkovi, matce a svým sestrám. Čtvrtou závěrečnou aliji obdržel Tomáš ben Jehudit, který svůj mišeberach věnoval svým dětem.

Hagbe pozdvižení svitku Tóry bylo svěřeno Jehudovi Arie ben Avraham a glile svázání a ošacení svitku Tóry si tentokrát mohl vyzkoušet bard židovských a jidiš písní PhDr. Martin Krajíček, který do Teplic dorazil tentokrát se svou manželkou Romanou Nejdlovou.

Ještě předtím požádal gabaj synagogy, chazana FZO Danny Vaňka o El male rachamim za Chanu bat Josef, která zemřela na 5. den chol ha-moed sukot 5783. El male rachamim za její duši byl přítomen její manžel Vladimír Urban, poté zazněl El male rachamim za izraelské vojáky Cahalu. Proběhla též modlitba za nemocné, kdy duchovní ŽOT vzpomenul naší členku Milenu Hoffmannovou, která potřebuje v tuto dobu dobré přimluvy aby se její zdravotní stav zlepšil.

Poté by svitek odnesen do Aron ha-kodeš a uložen na své místo. Rád bych se zde malinko zastavil, neboť rabín K. E. Sidon ve své knize „Lež má krátké nohy“ na straně 140, píše; „...když v synagoze vracíme Tóru na její místo v Aron ha-kodeš, doprovázíme ji slovy „ec chajim hi“, že je stromem Života, a to všem, kteří se jí posilují. To znamená, že strom Života je v našich rukou, a je identický s učením Tóry, jenž je nám, lidu Izraele, konkrétněji Židům darována, což vzbuzuje žárlivost spřízněných duší těch, kteří si dělají nárok na božský původ nauky, která je odvozená od Tóry na způsob, který jim vyhovuje.“

Načež zazněla tichá modlitba Šmone esre – osmnácti požehnání, a po té, co se kahal domodlil tuto tichou modlitbu, ji chazan FZO Danny Vaněk zopakoval i s kdušou nahlas, aby na ní kahal tj. obec věřících odpověděla „Amen.“

Závěrečný kadiš odříkal duchovní ŽOT, a tímto byla ukončena první část a všichni přítomní byli pozváni do suky na dvoře za obecním domem, kde bylo pro všechny přichystané bohaté občerstvení a nemnozí nepřišli s prázdnou. Neboť se třikrát do roka máme veselit před Tváří Hospodina, našeho Boha, a nemáme se ukazovat s prázdnými rukama. Za přinesené dary děkujeme a s díky je přijímáme.

Tak jako v minulém roce přijel na chol ha-moed zahrát PhDr. Martin Krajíček, pro kterého bylo v čele suky připraveno malé pódium a jak už bylo zmíněno, pro všechny bylo připravené na grilu mnoho dobrot. Jako předkrm po kiduši nad vínem se podával každému malý kousek uzeného tuňáka, který bude v budoucnu nahrazen masem z levijatana, bájně mořské paryby, z jejíž kůže budou vystaveny stěny suky a na mase z levijatana budou hodovat všichni spravedliví.

....a i tentokrát se sedělo do pozdního večera pod teplou podzimní oblohou plnou jasně zářících hvězd a málo komu se chtělo domů. Celý večer se povedl a připravené jídlo pod dozorem mašgiacha a ugrilované reb Vitalijem bylo dobré.

Rád bych poděkoval všem, kteří přispěli k náročné přípravě oslav, a hlavní dík patří členu představenstva, který se lvím podílem postaral o postavení suky a ujmul se grilování. Celá akce by nemohla být tak úspěšná bez podpory Ústeckého kraje a NFOH. Všem našim sponzorům, i těm drobným, srdečně děkujeme.

Pro čtvrtletník Posel připravil: Tovje

Jeho Excellence Amir Weissbrod v Teplicích a v Žatci

V pondělí 10. listopadu 2025 přijel na oficiální návštěvu lázeňského města Teplice nově jmenovaný velvyslanec Státu Izrael Jeho Excellence pan Amir Weissbrod. Hned na úvod Jeho Excelenci přivítal na teplické radnici primátor Jiří Stábl, oficiálního přijetí se zúčastnil za Židovskou obec v Teplicích předseda ŽOT Michael Lichtenstein. Poté poobědval v restauraci Beethoven, načež se odebral navštívit Židovskou obec v Lipové ulici. Zde se setkal s představenstvem ŽOT předsedou obce Michaelem Lichtensteinem, duchovním ŽOT Tomášem Pulcem, Vitalijem Makondou, Jiřím Rubínšteinem, Petrem Gerlichem, Juditou Augustovou a Vadimem Krasnostavským, o překlad se postarala Veronika Zboranová z Regionálního muzea v Teplicích.

Předseda ŽOT M. Lichtenstein hovořil převážně o historii naší obce a o problémech, které přináší naše doba, kdy je na vzestupu stále více silící antisemitismus, který se skrývá za antisionismem a boji proti Státu Izrael, který opět musí hájit své právo na existenci v domovině svých předků, odkud se je jejich odvěcí nepřátelé snaží opět vyhnat. Jeho Excellence přislíbila pomoc v rozvoji naší obce a s navázáním partnerských vztahů s městem Rišon le-Zion, které byly přerušeny z důvodu války vypuknu vší v červnu letošního roku, kdy primátor města Teplice měl odletět do Izraele dohodnout partnerství, které by prohloubilo kontakty se Svatou zemí „Eretz Jisrael“. Poté položila Jeho Excellence Amir Weissbrod u Památníku v Lipové ulici květiny a duchovní Tomáš Pulc se pomodlil modlitbu El male rachamim za všechny, kteří zemřeli nepřirozenou smrtí, za mučedníky naší víry i za ty, kteří padli na nezávislost Státu Izrael v nedávných i v současných válkách proti novodobému Amalekovi.

„Neboť odvěký Amalek povstává proti nám i proti Státu Izrael v každé generaci.“

Na druhou oficiální návštěvu zamířila Jeho Excellence pan velvyslanec Amir Weissbrod do Žatce, kde se prvně zastavil na židovském hřbitově, kde ho přivítal Petr Šimáček a Otto Löbl ze spolku Žateckých rodáků a hned na začátku zazněla modlitba El male rachamim v podání duchovního ŽOT Tomáše Pulce.

Zde si prohlédl pan velvyslanec plochu hřbitova a v obřadní síni shlédl výstavu mapující vojenskou pomoc při zakládání novodobého Státu Izrael, kdy v Žatci byli cvičeni vojenští letečtí piloti. Poté byl přijat starostou města Radimem Laiblem na radnici. V žatecké synagoze pak bylo připomenuté neblahé výročí Křišťalové noci, která vypukla 9. listopadu 1938 a řetězově se rozšířila i do českého pohraničí, které po volbách v roce 1935 vyhráli heinlainovci, kteří se snažili hned od začátku odtrhnout české pohraničí tzv. Sudety od Československa a připojit je k Třetí říši. Jejich snahy byly korunovány tzv. Mnichovskou dohodou o odstoupení tzv. Sudet Německu.

Zde všechny ještě jednou přivítal starosta města Žatec Radim Lajbl, a poté vystoupil se svým projevem pan velvyslanec Amir Weissbrod, po něm měl svou řeč Otto Löbl za Žatecké rodáky, předseda Židovské obce Teplice Michael Lichtenstein a před vystoupením dětského Dismanova souboru přednesl do třetice modlitbu El male rachamim duchovní ŽOT Tomáš Pulc. Pak už pozornost všech byla soustředěna na dětský Dismanův soubor, který předvedl pár epizod ze života v Terezínském ghettu. Za svůj výkon obdrželi malí divadelníci bouřlivý potlesk od všech přítomných v synagoze, kterou v roce 2013 koupil Daniel Černý i s přilehlým rabínským domem. Synagoga pak od roku 2020 prošla kompletní rekonstrukcí a v minulém roce byla otevřena veřejnosti.

Na závěr bych si dovolil napsat pár slov o nově jmenovaném velvyslanci Státu Izrael.

Amir Weissbrod (nar. 16. dubna 1968) je izraelským velvyslancem v České republice od září 2025. Posledních třicet let působil jako diplomat na izraelském ministerstvu zahraničních věcí a během své kariéry zastával celou řadu postů. Je ženatý a má tři děti.

Před svou diplomatickou misí v České republice zastával funkci zástupce generálního ředitele pro OSN a mezinárodní organizace na izraelském Ministerstvu zahraničních věcí (2023–2025). Působil také jako izraelský velvyslanec v Jordánském hášimovském království (2018–2021). Hovoří plynule anglicky, arabsky a francouzsky a začal se učit česky. Specializuje se na záležitosti Blízkého východu a OSN.

Na závěr jsme se rozloučili se všemi přítomnými a hlavně s Jeho Excelencí panem Amirem Weissbrodem, který nezávazně přislíbil opětovně naší Židovskou obec v Teplicích navštívit při příležitosti některého ze svátků.

Pro čtvrtletník Posel připravil: tomaszot

Zprávy z obce

Začátkem září navštívili hrob Paula Seidmanna (zemř. 04.05.1954) jeho potomci na Novém židovském hřbitově v Teplicích. Tak jak už jsem mnohokrát zmínil, je škoda, že při své návštěvě nekontaktovali židovskou obec, ale aspoň se nám podařilo získat, přes správcovou NZH, Janu Puchorovou, na ně e-mailovou adresu.

V říjnu letošního roku vlastník pozemku JTH Holding a.s., zahájil stavbu opěrné zdi u Starého židovského hřbitova v Teplicích v Jungmanově ulici, která se zřítila na druhý den Roš chodeš Adar šeni 5784 tj. 10. února 2024, o které jsme vás prostřednictvím čtvrtletníku Posel informovali. Samotné stavbě opěrné zdi předcházelo zdoluhavé stavební řízení a vypracování stavebního postupu, tak aby se to nedotklo samotného židovského pohřebiště a místa posledního odpočinku nebyla nijak narušena a pieta zesnulých zůstala zachována.

Předseda ŽOT Michael Lichtenstein a duchovní ŽOT Tomáš Pulc se zúčastnili pohřbu spisovatele Ivana Klímy na Novém židovském hřbitově v Praze. Pohřbu se zúčastnil i nový izraelský velvyslanec Amir Weissbrod. Možná, že v brzkou navštíví Jeho Excelence pan velvyslanec i naši Židovskou obec a na rozdíl od předchozí velvyslankyně Státu Izrael bude velvyslancem všech, ne jen reformních Židů žijících v ČR. Což v důsledku byla urážka celé židovské komunity.

V říjnu tohoto roku proběhla dlouhodobě plánovaná výměna trojích dveří na Židovské obci v Teplicích, která má zvýšit bezpečnost na obci. V zabezpečení obce se bude pokračovat i v příštím roce, kdy se plánuje výměna oken a nové připojení na pult centrální ochrany Policie ČR.

Koncem září začala demolice bývalé Základní školy v Alejní ulici. Zmínujeme ji tu proto, protože ve škole se nacházela před druhou světovou válkou vždy minimálně jedna židovská třída s výukou náboženství, po druhé světové válce zde židovské děti vyučoval dvakrát týdně, rabín Bernard Farkaš, který sem za tímto účelem zajížděl z Děčína. Zmínky o škole jsou i ve vzpomínkách Alice Feldmann roz. Kohnové, která navštěvovala dvě třídy v židovské základní škole u Freulein Kleinové na Alleegasse tj. v Alejní ulici. I o nich jsme vás informovali prostřednictvím čtvrtletníku Posel. Vzpomínek by se dozajista našlo více, ale žel máme to, co máme.

Podle plánu se dokončují stavební práce na postavení dvaceti náhrobních stél na Novém židovském hřbitově v Teplicích ve Hřbitovní ulici a pěti náhrobních kamenů v Sobědruhách. Oba hřbitovy jsou zapsány na seznamu Kulturních památek ČR. Opravy vybraných náhrobků proběhly za finanční podpory NFOH, která dlouhodobě podporuje obnovu nemovitého kulturního dědictví v ČR. Za což jí patří velký dík.

V úterý 21. října 2025 nás navštívil na obci v Lipové ul. Ralf Bernegg s tím, že by rád položil „Kameny zmizelých“, svým prarodičům z rodiny Gottfrieda Blocha a dalším příbuzným v ulici Karla Čapka č. 5 a v ulici J. Wolkera č. 12, kde před odchodem do Protektorátních Čech bydleli. Předseda Michael Lichtenstein s duchovním ŽOT Tomášem Pulcem přislíbili panu Ralfu Berneggovi pomoc, při realizaci položení cca 6 -7 „Kamenů zmizelých“, které by se předběžně mohli položit na jaře příštího roku. Na oplátku slíbil, že potomci žijící v USA, v Británii a Německu se přijdou zúčastnit položení „Kamenů zmizelých“. Což je jedním z cílů celé akce – uctít památku obětí holocaustu a setkat se s přeživšími potomky, pokud je to možné.

Následující den 22. října 2025, navštívili na Novém židovském hřbitově v Teplicích hrob Markuse a Hermíny Roubitčeka příbuzní z USA Kathleen Gibson s rodinou za doprovodu Roš kehila Teplice Michaela Lichtensteina. V tichosti postáli u hrobu a položili kamínky. Roš kehila je pak pozval k prohlídce modlitebny v Lipové ulici.

Pro čtvrtletník Posel připravil: duchovní ŽOT

Chemická továrna Ridskopf a Blumberg v Zuckmantlu

Na pozadí hospodářské krize v roce 1873 – 1879 a na pozadí velké světové hospodářské krize ve třicátých letech 20. století

Dubí neboli něm. Eichwald, stálo vždy na okraji židovského osídlení, na konci 19. století zde bydlelo cca 30 osob židovského vyznání, které patřilo pod rabinát v Sobědruhách, avšak jejich příběhy nejsou o nic méně zajímavé, nežli v Teplících či jinde na našem území. Ke konci devatenáctého století se počet židovských rodin rozšířil o dělníky v místních sklárnách a dalších továrnách ve Mstišově a v Pozorce.

V roce 1859 byla založena na katastru obce Pozorka (něm. Zuckmantel), chemicko-metalurgická firma, kterou založili společně dvě významné židovské rodiny, Blumberg a Ridskopf, která nesla i jejich jména. Firmu vedl Wilhelm Ridskopf, syn Beera Naftali Ridskopfa, saského komerčního rady. V roce 1873 obeslali teplotní podnikatelé výstavu ve Vídni a odnesli si z ní některá ocenění, jednou z firem oceněných na výstavě byla i firma Blumberg a Ridskopf za chemické a farmaceutické produkty vyráběné v Pozorce, další firmou byla např. továrna Birnbaum za gumové a tkané zboží sídlící na Pražské ulici v Šanově. Úspěch na výstavě ve Vídni byl posledním světlým okamžikem pro tehdejší podnikatele i jejich zákazníky v předlitavském Rakousku. Brzy po jejím zahájení se ohlásila krize, která trvala až do roku 1879. Po smrti Wilhelma Ridskopfa v roce 1900 se stal senior šéfem jeho syn Franz Riethof a spolu šéfem jeho mladší bratr Eugen Riethof. Firmě se s novým vedením zase dařilo a o její výrobky byl vzrůstající zájem, Franz Riethof působil zároveň ve vedení hudební cihelny Korálek & Co.

V prostorách továrny se nacházela chemická laboratoř, se čtyřmi destilačními aparaturami na výrobu ledku a parní stroj. Ledeck se používal jako průmyslově vyráběné hnojivo a také v pyrotechnice. Dále se zde vyráběla lepidla, solné a octové kyseliny a další chemicko-metalurgické výrobky, které byly, oceněny na mnoha evropských výstavách a veletrzích.

Velká světová hospodářská krize tvrdě postihla i mladou republiku. Po politickém uklidnění a stabilizaci hospodářství a státu koncem dvacátých let 20. století dopady hospodářské krize znovu rozjitzily sociální a nacionální problémy v českém pohraničí. Po roce 1929 na teplickém okrese zastavilo práci na 40 podniků, z toho 8 skláren, 3 strojírenské továrny, 3 porcelánky, 10 textilek, 7 vápenek, 9 cihelen a řada dalších firem byla nucena silně omezit svou výrobu. K omezení výroby byla nakonec donucena okolnostmi i firma Ridskopf a Blumberg.

Firma Blumberg a Ridskopf působila v Pozorce do roku 1938, kdy započala neřízená arizace židovského majetku, destilační aparatura byla rozmlácená a laboratoř rozkradena. V průběhu druhé světové války byl provoz přerušen a po osvobození nebyl obnoven, neboť Dubí a přilehlé obce byly nejvíce postiženy odsunem německého obyvatelstva. Výroba ledku, neboli též dusičnanu amonného byla přesunuta po roce 1945 do Lovosic, kde byly příznivější podmínky pro výrobu dusičnanu amonného a kde se vyrábí ve firmě Lovochemie a.s. dodnes.

Pro čtvrtletník Posel připravil: tomaszot

2025

Zprávy z představenstva

Představenstvo se na svých pravidelných zasedáních zabývalo běžnou agendou a organizací života na obci. Zvláštní pozornost byla věnována:

1. Ochrana objektů ve vlastnictví ŽO.
2. Škodní události na hřbitově v Žatci.
3. Plánovaným akcím ve 4.čtvrtletí 2025.
4. Organizaci připomínky „Křišťálové noci“ v Žatci.
5. Návštěvě velvyslance státu Izrael na ŽO v Teplicích.
6. Dokončení grantů NFOH v roce 2025.
7. Položení Kamenů zmizelých v Teplicích.
8. Hodnocení vysokých svátků a přípravou dalších svátků do konce roku 2025.
9. Přípravě shromáždění členů ŽO Teplice.
10. Odbornému sociálnímu poradenství na ŽO.
11. Spolupráci s neziskovým sektorem v Ústeckém kraji
12. Pronájmu majetku ve vlastnictví ŽO Teplice.
13. Obsazením pracovních míst na ŽO v Teplicích.

Recept - Nudlový kugel

Nudlový kugel (nebo lokshen kugel) je tradiční aškenázský židovský náčyp, který se tradičně podává jako příloha o šabat a svátcích. Vyrábí se z nudlí, vajec, cukru a másla, často se do něj přidává skořice, rozinky a ořechy. Nudle se uvaří, poté se smíchají s ostatními ingrediencemi a pečou se, dokud nezezlátnou.

Postup přípravy

Uvařte nudle: Uvařte nudle (obvykle široké) ve slané vodě. Po uvaření je slijte a nechte zcela vychladnout.

Přípravte směs: V míse vyšlehejte žloutky s cukrem. Přidejte skořici, špetku soli, rozpuštěné máslo nebo jiný rostlinný tuk a promíchejte.

Smíchejte s nudlemi: Změklé nudle opatrně vmíchejte do připravené žloutkové směsi.

Vmíchejte sních: Z bílků ušlehejte tuhý sních a opatrně ho vmíchejte do nudlové směsi.

Navrstvěte a pečte: Vymažte pekáč. Polovinu nudlové směsi navrstvěte na dno. Posypte ji rozinkami, ořechy a pokapejte medem. Navrch dejte zbytek nudlí.

Pečení: Pečte v mírně vyhřáté troubě (cca 180C) asi 40 minut dozlatova.

Sociální služby

Sociální program pro přeživší, nejenom členy ŽO Teplice

Sociální program pro přeživší je zajišťován díky podpoře Conference on Jewish Material Claims Against Germany, Inc. se sídlem v New Yorku.

Pro koho je pomoc určena?

Pomoc je určena přeživším holocaustu

S čím Vám můžeme pomoci?

Naším cílem je pomoci Vám abyste mohli zůstat ve svém domácím prostředí tak dlouho, jak jen to je možné a pro Vás bezpečné.

Proto Vám uhradíme níže uvedenou pomoc a péči, která Vám bude poskytována u Vás doma. Dále Vám pomůžeme tyto služby vyhledat, kontaktovat, případně objednat.

Může se jednat například o úklidy, kadeřníka, pedikúru, pečovatelskou službu či osobní asistenci klientovi, rehabilitační péči, masáže, doprava taxislužbou, zdravotnické pomůcky

Kde se dozvím více?

Informace Vám ráda poskytne Bc. Markéta Lichtensteinová, sociální pracovnice Židovské obce Teplice na TEL: 417635073 a nebo na emailu:

poradenstvi.kehila@seznam.cz

Narozeniny členů Teplické židovské obce

paní Čapková Lenka, nar. 04.11. - 47 let

pan Jiří Merta, nar. 04.12. - 32 let

paní Alice Sikytová nar. 5.12. - 61 let

**Ad mea veesrim šana
přeje celá teplická židovská obec**

DUBÍ

Teplice

Ústecký kraj

